

PORUCHOVOST VÝZBROJE, TECHNIKY A OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ JEJICH PROVOZNÍ SPOLEHLIVOSTI

V průběhu zimního výcvikového období minulého výcvikového roku zpracoval štáb vyzbrojování a technického zabezpečení ČSLA v součinnosti s pracovníky štábů vyzbrojování a technického zabezpečení svazů analýzu poruchovosti výzbroje a techniky.

Zpráva o stavu zvládnutí, ošetřování a příčinách poruchovosti výzbroje a techniky, jako výsledek analýzy byla projednána v kolegiu ministra národní obrany ČSSR. Obsahovala závěry o úrovni zvládnutí techniky velitelským sborem s důrazem na novou výzbroj a techniku i závěry z analýzy příčin poruch a poškození vybraných druhů výzbroje a techniky u útvarů ČSLA.

Cílem analýzy bylo najít a navrhnout účinná opatření k dalšímu zlepšování stavu výzbroje a techniky a tak přímo ovlivnit kvalitu vyzbrojování a technického zabezpečení útvarů a svazků ČSLA.

Současný stav zvládnutí, ošetřování i příčiny poruchovosti a poškození výzbroje a techniky ukazují, že vytvořením nové organizační struktury orgánů vyzbrojování a technického zabezpečení u vševojskových svazků a svazů, vydáním RMNO č. 012/1985 i Rozkazu ministra národní obrany na výcvikový rok 1986—1987 byly vytvořeny základní organizační podmín

ky a prostor pro zkvalitnění péče o výzbroj a techniku. Velitelé, ZVV i další odborní funkcionáři služby RVD a tankové a automobilní služby, svazů i svazků začínají chápat cíle nové jednotné technické politiky v ČSLA. Začali ji prosazovat i u podřízených útvarů. U většiny těchto funkcionářů dochází ke zvýšení odpovědnosti za svěřenou výzbroj a techniku a tím i k postupnému zlepšování technického stavu výzbroje a techniky.

U některých útvarů a jednotek, ale i svazků, tato opatření ještě nevedla ke změně v myšlení a vztahu velitelů i odborných funkcionářů k výzbroji a technice. Zejména velitelé mají často snahu oprostit se od odpovědnosti za výzbroj a techniku stanovenou jim základními řády a přenést vinu za případné nedostatky na své ZVV a odborné funkcionáře.

Moderní výzbroj a technika, kterou je naše armáda vyzbrojena a vyzbrojována, klade na velitele, štáby, odborné funkcionáře, osádky, obsluhy, řidiče i specialisty vysoké nároky na její znalosti, kvalitu ošetřování, rychlé zjištění a odstraňování poruch a poškození i spolehlivě fungující opravárenskou základnu i materiální zabezpečení. To ve svém souhrnu klade vysoké nároky na úroveň řídicí a organizační práce při používání výzbroje

a techniky k plnění úkolů bojové a politické přípravy. Úkoly je nutné sladit s možnostmi a potřebami výzbroje a techniky. Nelze výzbroj a techniku jen používat. Moderní výzbroj a technika vydrží často i hrubší zacházení, ale v žádném případě ji nelze používat nad její takticko-technické možnosti a už vůbec ne bez uskutečnění předepsaných druhů prohlídek, kontrol a ošetření. Do myšlení velitelů všech stupňů se musí dostat zásada, že: „**Cím těžší jsou podmínky provozu a použití výzbroje a techniky, tím kvalitněji a odpovědněji musí být vykonáno ošetření, které následuje bezprostředně po skončení používání výzbroje a techniky.**“ Cílem ošetření je vždy připravit výzbroj a techniku k dalšímu použití. Tato zásada platí jak v míru, tak o to více by platila za války. Výzbroj a technika neošetřená a se závadami podstatně snižuje její využití při plnění úkolů bojové a politické přípravy (BPP) i bojových úkolů za války.

Úrovně znalostí a praktických návyků nutných k zabezpečení bezporuchovosti provozu, popřípadě provozu s minimálním výskytem poruch se u velitelského sboru a ostatních vojáků dosahuje:

- kvalitou přípravy důstojníků, praporčíků ve vojenských vysokých školách a učilištích a vojáků základní služby v poddůstojnických školách a školách pro specialisty,

- vysokou úrovní a všestranným zabezpečením krátkodobých kursů,

- dobrou organizací a kvalitním usku- tečňováním technické přípravy u útvarů, svazků, svazů ČSLA,

- efektivním využíváním učebně výcvikové základny, dokumentace výzbroje a techniky, předpisů, dílenských příruček a ostatních pomůcek.

K neustálému zlepšování znalostí a praktických návyků spojených s ošetřováním a odstraňováním poruch výzbroje a techniky musí jednotlivé stupně velení a řízení účinně ovlivňovat organizaci, plánování a konání velitelské a technické přípravy u podřízených svazků, útvarů a jednotek v duchu zásad nové jednotné technické politiky v rámci systému výzbrojování a technického zabezpečení. Je nutné zamezit planému teoretizování na učebnách, ale prosazovat za všech okolností metodické a technologicky správné vedení především předepsaných praktických prací při uskutečňování jednotlivých druhů ošetření, odstraňování poruch a oprav výzbroje a techniky.

Dalšími důležitými faktory pro zavádění nové výzbroje a techniky, které jsou

dosti často rozhodující, jsou plány technicko-organizačních opatření. Jejich přesné plnění ve stanovených termínech tak vytváří podmínky pro včasnou a kvalitní přípravu vojsk. Tyto plány zůstávají někdy uzavřeny v tresorech pracovníků MNO a kontrola jejich plnění se koná jednou, nejvýše dvakrát ročně. Jednotlivé úkoly těchto plánů se proto musí dostat až na ty stupně, kde se uskutečňuje realizace plánů. Vychovatelé plánů musí znát termíny jejich plnění, ale i kdo za jejich plnění na vyšších stupních odpovídá. Pravidelná kontrola plnění těchto plánů se musí stát nedílnou součástí řídicí a organizačnické práce velitelů a jejich ZVV na všech, zejména operačních stupních velení. Tlak vyšších stupňů na dodržení plánů i oprávněná kritika jejich plnění zcela musí být významným faktorem k jejich splnění beze zbytku, cestou k odhalování rezerv a tzv. „objektivních“ příčin, proč se jednotlivé úkoly plánu neplní.

Nedostatky ve znalostech a praktických návycích velitelů a funkcionářů výzbrojování a technického zabezpečení mají přesný odraz v organizaci i kvalitě vykonaného ošetřování, odstraňování poruch a oprav výzbroje a techniky. Velká složitost výzbroje a techniky na jedné straně a nižší znalosti na straně druhé vedou k nezdravému respektu před výzbrojí a technikou. To se projevuje především v malém ovlivňování průběhu ošetřování a běžných oprav. Kvalita práce pak většinou zůstává na osádkách, obsluhách, řídicích a dílenských specialistech, kteří často v dobré snaze zapřičiní z neznalosti na výzbroji a technice více škody než užítí. Jednou z dosti častých příčin je i to, že velitelé a funkcionáři výzbrojování a technického zabezpečení jsou často zatěžováni značným množstvím funkcí a prací, které s jejich zařazením přímo nesouvisí, a na odbornou činnost jim nezbyvá čas. Nad tímto stavem je nutné se zamyslet a v co nejkratší době s ním skoncovat, neboť jedině tak je možné zajistit vysokou provozní spolehlivost zejména nově zaváděné výzbroje a techniky.

Nasycenost armády výzbrojí a technikou stoupá a jejich složitost se rychle zvyšuje. Výskyt poruch při provozu je jednou z hlavních příčin nebezpečnosti výzbroje a techniky. To ukazují zkušenosti z velkých cvičení spojených s přesuny i z průběžného sledování provozní spolehlivosti především nově zaváděných druhů výzbroje a techniky. U nově zaváděné výzbroje a techniky, zejména po nástupu sériové výroby, je poměrně dosti vysoká poruchovost, vzniklá nekvalitní výrobou. Nemůžeme však podceňovat ani

poruchovost, která vzniká nesprávným a bezohledným provozem, neúplným nebo nekvalitním ošetřováním. Tak např. u tanků T-72 se počet poruch zaviněných nekvalitní výrobou pohyboval v letech 1981 až 1985 v průměru kolem 45 % všech poruch a 33 % poruch bylo způsobeno provozem u útvarů. Při dalším sledování v jednotlivých letech dochází ke snižování poruch zaviněných nekvalitní výrobou tak, že v roce 1985 tyto poruchy představovaly 28,6 % všech poruch tohoto typu. Se snižováním poruch výrobního charakteru roste relativní podíl poruch zaviněných provozem, i když absolutní počet poruch se snižuje. U sledovaného útvaru se absolutní počet provozních poruch v roce 1985 ve srovnání s rokem 1984 snížil o 51 %, ale jejich relativní podíl na celkovém počtu poruch vzrostl z 53,7 % na 61 %.

K celkovému snížení poruchovosti u tanku T-72 přispěla především opatření ve výrobě, kde došlo zejména k upřesnění technologických podmínek pro přejímku a technologické kázně ve výrobě, uskutečnily se konstrukční změny a zlepšila kvalita výroby u subdodavatelů.

Např. nejčastější provozní poruchy, závady a poškození u tanku T-72 vznikají u převodovek, ohříváče motoru, spojky ventilátoru chlazení, dále nesprávným seřazením parametrů, stabilizace a elektromotorů předmazávacího čerpadla a hydraulického ovládacího spouštěče dynamu. Příčinou těchto poruch je nedostatečná znalost konstrukce, nesprávná obsluha, zejména u složitých systémů elektrické výzbroje, nedodržování správných postupů obsluhy při výcviku s touto technikou. Nedbalostí i bezohledným zacházením dochází k utržení kabelů, poškození kanónů, deformacím vnějších schránek a nádrží apod. Velitelé jednotek tato poškození neřeší a často je pokládají za samozřejmé. Vyšší stupně velení často tyto jevy přehlíží, hlavní smysl práce vidí pouze v plnění plánu BPP, ale stav výzbroje je nezajímá; ani se nestarají o škody, které při jeho plnění vznikly. U tanku T-72 dochází v posledním období k většímu počtu předčasně poškozených motorů, a to v důsledku nedodržení stanovených zásad provozu a ošetřování (provoz za vysokých teplot, nízké mazací tlaky, nesprávně seřazené vstřikovací ventily apod.). Došlo také k poškození motorů způsobeným únikem chladicí kapaliny.

Obdobně bych takto mohl vyhodnotit poruchovost i dalších typů výzbroje a techniky. V současné době se projevují i přes přijatá opatření problémy se systé-

mem řízení palby **KLADIVO**, který je montován do tanků typu T-55 A a T-54 AM, kde převažují závady zaviněné výrobou (50—55 %). Provozní závady a poruchy mají příčiny v nedbalém zacházení s tímto elektronickým systémem, v neuskutečnění stanovených kontrol a ošetřování, v nedodržování zásad pro používání laserových dálkoměrů i v tom, že pro nesedání a sesedání osádek zůstaly stejné normy. Vojáci ve snaze tyto normy pinit co nejlépe (nejrychleji) poškozují kabely i bloky systému okopáváním a šlapáním při zaujímaní svých míst v tanku.

Na podvozcích tanků ostatních typů (mimo T-72) dochází k poruchám na motorech a jeho soustavách (chlazení, mazání, přívod paliva) ve 30 %, na převodech 22,5 %, na podvozcích 10 % atd. Příčinou je především nekvalitní ošetření po použití tanků, jejich nedostatečná příprava na další výcvik i neuskutečněné kontroly předepsané v průběhu používání. Na těchto nedostatecích se přímo podílejí velitelé a funkcionáři výzbrojování a technického zabezpečení všech stupňů; okruhy a armády především v tom, že ve snaze maximálně využívat přidělené výcvikové základny, zejména ve VVP, omezují čas na ošetření a předání tanků cvičicím jednotkám dalším. To nepříznivě ovlivňuje stav tanků. Další podíl armád a okruhů je v tom, že ve výcvikových prostorech není doposud vytvořena solidní základna pro kvalitní ošetření po použití techniky v těžkých terénních podmínkách, počínaje zabezpečením mytí přes průjezdné technické ošetřovny a dílenské prostory k usku-

tečnění oprav.

Z hlediska poruchovosti je nejméně problémové bojové vozidlo pěchoty BVP-1. Od doby jeho zavedení mohu sméle říci, že vozidlo velitelé a rozhodující příslušníci roje (řidič, střelec — operátor) zvládli. Výrobní závady představují pouze 5 % z celkového počtu závad. V provozu dochází nejčastěji k poruchám na podvozkové části, u jezdeckých kol, vahadel, torzních tyčí a blatníků. Vážným problémem je ale poškození a deformace koreb, které stejně jako uvedené poškození vznikají při provozu v terénu, neboť někteří velitelé se domnívají, že BVP-1 (protože má pásový podvozek) je možné používat ve stejných terénních podmínkách jako tanky. BVP-1 je sice pancéřované, ale síla a tuhost tohoto pancíře je podstatně slabší než u tanků a tomu je třeba přizpůsobit i jeho namáhání v provozu.

U dalších typů techniky (OT-64, OT-65 a Tatra-815), jejichž spolehlivost byla

předmětem analýzy příčin poruchovosti, jsou zkušenosti bohužel obdobné. Rozdíl je zatím u nákladních terénních automobilů Tatra-815 VNV 6x6 a 8x8, kde převládají poruchy výrobního charakteru a vzhledem k tomu, že vozidla jsou zatím většinou v záruce, jsou tyto závady odstraňovány v reklamčním řízení. V provozu je ale nutné věnovat zvýšenou pozornost správnému nastavení geometrie řídicích náprav, zejména u typu T-815 VNV 8x8, spouštěčím, motorové brzdě i stavu a huštění pneumatik.

Pro kvalitní ošetřování výzbroje a techniky a rychlé odstraňování poruch vzniklých při provozu u útvarů a svazků ČSLA je nutné zabezpečovat vytváření vhodných podmínek pro práci obsluh a specialistů při plném respektování zásad bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. V průběhu 7. pětiletky byla uskutečněna u některých útvarů výstavba parků, krytých umývár, technických ošetřoven i dílen-ských prostorů pro zabezpečení oprav výzbroje a techniky. Přesto je celkové vybavení útvarů, zejména krytými umývár-nami, dosud na nízkém stupni. Většina útvarů má sice mycí zařízení; to však z hlediska potřebných kapacit nevyhovuje a převážná část se v zimních měsících nedá používat. Soudobé vyvíječe páry jsou zastaralé a nevyhovují potřebám. To vede k situaci, kdy se neúměrně prodlužuje u útvarů doba na čištění a mytí výzbroje a techniky, a to na úkor času vyhrazeného k uskutečnění kontrolních a seřizova-cích prací, k odstranění zásad a ukládání techniky. Je třeba si uvědomit, že mytí středně znečištěné techniky na mycím můstku trvá přibližně 30 minut. Vrátili-li se vševojskový útvar z plukovního nebo divizního taktického cvičení, trvá čištění a mytí techniky asi 110 až 120 hodin, to je 5 dní nepřetržitého provozu mycího můstku. V kryté umývárně trvá mytí 6 až 7 minut, to znamená, že už druhý až třetí den je celý útvar očištěn.

U vševojskového útvaru s mycím můstkem pak na další ošetření, odstranění závad a uložení výzbroje a techniky zbývá pouze 5 dní, zatím co u útvaru s krytou umývárnu 7 až 8 dní. To se plně odráží v kvalitě techniky po uplynutí vyhrazených deseti dnů na ošetření i v bojové připravenosti výzbroje a techniky útvaru.

Je sice pravda, že na léta 8. pětiletky je plánována výstavba a dostavba dalších parků, několika krytých umývár a my-cích zařízení, garáží a přístřešků, ale pouze v omezeném rozsahu. Podmínky pro ošetřování se sice zlepšují, ale toto zlep-

šení nebude výrazné. V tomto směru musí vojenské okruhy i vševojskové armády důsledně trvat na splnění plánované výstavby a na další pětiletku v rámci finančních a kapacitních možností pláno-vat větší rozsah výstavby parků, parko-vých zařízení k zabezpečení ošetřování a oprav výzbroje a techniky. Současnou základnu zařízení pro ošetřování a opravy v parcích je nutné udržovat v plné provozuschopném stavu a podle možností ji postupně i modernizovat.

Pro ošetřování výzbroje a techniky jsou vytvořeny vydáním RMNO č. 012/1985 a RMNO na výcvikový rok 1986—87 dobré organizační předpoklady i potřebný časový prostor pro uskutečňování parkových dnů i ošetřování po plukovních a diviz-ních taktických cvičeních. Zásady, stanovené v těchto rozkazech, jsou však v praxi u útvarů často hrubě narušovány a někdy i vyššími stupni velení (armáda, vojenský okruh). Ty musí důsledně trvat a v praxi, zejména při kontrolní činnosti, prosazovat dodržování všech zásad, popularizovat dobré výsledky a vyvozovat přísná opatření vůči těm, kteří tyto požadavky nerespektují nebo tolerují jejich neplnění.

Rozborová činnost v oblasti provozu výzbroje a techniky při sledování poruchovosti a jejich příčin je zatím na všech stupních velení neuspokojivá. Velitelé i funkcionáři vyzbrojování a technického zabezpečení zaměřují rozbor poruchovosti s přehledem poruch. Přímé ani nepřímé příčiny poruch tyto „rozbor“ neřeší a jednotlivé stupně velení nepřijímají opatření ve své působnosti. Často, zejména u nové techniky, se čeká s rozhodnutím o odstranění poruchy až na rozhodnutí odborné správy (materiálního hospodáře) MNO. Ke snížení poruchovosti je nezbytně nutné na všech stupních velení zkvalitnit rozborovou činnost, důsledně odhalovat příčiny poruch a poškozování výzbroje a techniky a přijímat v působnosti a pravomoci příslušných stupňů velení účinná opatření k zamezení příčin. Je pochopitelné, že součástí opatření musí být vedle technicko-organizačních opatření i postih viníků. Úlohou vyšších stupňů velení (armáda, okruh) je v rozborové činnosti jednak učít podřízené stupně správně zjišťovat příčiny, a jednak vytvářet podmínky podřízeným v práci k zabraňování vzniku příčin poruch a poškození výzbroje a techniky.

Ke zvýšení úrovně ošetřování a zlepšení technického stavu výzbroje a techniky je nutné zvýšit náročnost při kontrolní činnosti a každý prověřovaný kus vý-

zbroje nebo techniky hodnotit známkou. Všechny stupně velení musí zkvalitňovat přípravu, uskutečňování a kontroly parakových dnů i činnost útvarů a jednotek při ošetřování a ukládání výzbroje a techniky po plukovních a divizních taktických cvičeních. Před uložením výzbroje a techniky je nutné náročně každý objekt zhodnotit známkou a nedovolit ukládání výzbroje a techniky s jiným hodnocením než výtečně a dobře. Není možné trpět ukládání neúplné nebo částečné nebo je schopné výzbroje a techniky, kterou nelze při prověrce uvést do provozu, nebo která může plnit jen omezené úkoly.

Současný stav zvládnutí, ošetřování a příčiny poruchovosti a poškození výzbroje a techniky ukazují, že vytvořením nové organizační struktury vyzbrojování a technického zabezpečení v ČSLA byly vytvořeny organizační podmínky a dostatečný prostor pro zkvalitnění péče o výzbroj a techniku, zejména u vševojskových útvarů a svazků. Přijatá opatření se začínají projevovat ve zvýšené odpovědnosti velitelů i odborných funkcionářů okruhů a armád za svěřenou výzbroj a techniku v postupném zlepšování jejich stavu. Ne všude však začali velitelé myslet v duchu zásad jednotné technické politiky.

Stavem zvládnutí, ošetřování a příčinami poruchovosti a poškození výzbroje a techniky se zabývalo kolegium ministra

národní obrany ČSSR, které ve svém usnesení stanovilo ke zlepšení stavu úkoly v oblasti vyzbrojování a technického zabezpečení. Jde především o zkvalitnění velitelské, technické a odborné přípravy, kterou je nutné již v období plánování zaměřit na praktické zvládnutí výzbroje a techniky veliteli, technickými funkcionáři a specialisty, obsluhami a osádkami. Dále půjde o zdokonalení přípravy specialistů u výcvikových útvarů tím, že velitelský a učitelský sbor u těchto útvarů bude doplněn vojáky z povolání s potřebnou kvalifikací, praxí i pedagogicko-metodickými schopnostmi. Půjde také o to, aby mladší díleňští specialisté pro opravy a ošetřování výzbroje a techniky byli řádně připraveni na praktický výkon funkce a jejich příprava neskončila absolvováním šestitýdenního kursu v opravě svazku. Podle mého názoru bude nutné zaujmout nové stanovisko a přijmout nové metody preventivní činnosti při předcházení častého poškození výzbroje a techniky, zejména havárií motorů tankové techniky (tanků, BVP i obrněných transportérů), které představují značné celospolečenské škody. Při plnění úkolů usnesení kolegia ministra národní obrany musí funkcionáři velitelství vojenských okruhů i vševojskových armád při všech příležitostech usnesení prosazovat a hodnotit jeho plnění u útvarů a svazků. Zároveň ale svou řídicí činností musí pro útvary a svazky vytvářet optimální podmínky tak, aby úkoly mohly být splněny.